

ДО ДАСКЕ

У нашем уличном жаргону може се често чути како за некога дерана кажу да је „глуп до даске”. Није тешко одгонетнути да израз *глуп до даске* значи: „глуп до краја, потпуно, скроз глуп”. Остаје, међутим, нејасно зашто се умјесто „до краја” или „потпуно” и сл. каже „до даске”.

У први мах могло би се помислити да је то у вези с изразом *фали му (недостаје) једна даска (у глави)*, што ће рећи да је неко глуп, ограничен, шашав, ћакнут и сл. Ипак, та два фразема немају један с другим никакве везе (осим што се подударају у ријечи *даска*). То се може доказати чињеницом да постоји и израз *пијан до даске*, уз који Јосип Матеша у *Фразеолошком рјечнику хрватскога или српског језика* даје кратко тумачење: „сасвим пијан”, с редакцијским примјером: „Био сам пијан до даске и ничега се не сјећам.” Каже се још и *одврнути* или *одшарафити* (нпр. *радио*) *до даске*, опет у значењу „сасвим”, „до краја”. (Мисли се на појачавање тона окретањем „дугмета” до краја, до крајњих могућности.)

Као што видимо, само *до даске* у свим овим примјерима значи: „сасвим, скроз, до краја” и сл. Одакле то значење?

Возачи аутомобила сјетиће се још једног израза који у свом саставу има оно „до даске”. То је *гас до даске*, или потпуније: *притиснути (причепити) гас до даске*. Значење је опет у суштини исто: „урадити нешто до краја, потпуно, скроз”, а то је у овом случају: притиснути гас, тачније — папучицу за гас, до самог краја да би се тиме постигла максимална брзина. И управо ту се налази кључ за објашњење настанка фразема који у свом саставу имају везу ријечи *до даске*.

За разлику од свих других наведених примјера, у примјеру *гас до даске* — ријеч *даска* употријебљена је у правом значењу. Тако се, наиме, у аутомеханичарском и возачком говору (жаргону) назива подлога на којој лежи папучица за гас (код аутомобила и моторних возила уопште). Према томе, *притиснути гас до даске* значи буквално: „притиснути полуку гаса, или довода горива, до саме подлоге (даске)”, а то ће рећи — до самог краја.

Занимљиво је да иста устаљена веза ријечи постоји и у неким другим језицима, нпр. у пољском: *wcisnań gas do dechu*.

Преношењем на друге случајеве, гдје даске стварно нема, веза *до даске* добила је ново, пренесено значење, које запажамо у многим примјерима, као што су: *глуп до даске*, *пијан до даске*, па онда: *загуљен до даске*, *одврнути* (или *одшарафити*) *до даске*, *гријешити до даске*, *застранити до даске* итд.

За све ове примјере карактеристично је двоје:

1) да припадају углавном разговорном језику, и то аргоу или жаргону,

2) да им је извориште у саобраћајној техници (аутомобилизму), по чему припадају скупини фразема који су веома ријетки.

40. смешан као _____
41. досадан као _____
42. веран као _____
43. крив (погрбљен) као _____
44. бедан као _____
45. чврст, тврд као _____
46. хладан као _____
47. тврдоглав као _____
48. упоран као _____
49. пева као (ако лепо пева) _____
50. прича као (ако пуно прича) _____
51. добар као _____
52. прљав као _____
53. мудар као _____
54. пун као _____
55. плива као (ако добро плива) _____
56. плива као (ако лоше плива) _____
57. блед као _____
58. грбав као _____
59. тврд као _____
60. сиромашан као _____

1. Стави придев или прилог у компаратив или суперлатив*

(*неке реченице немају наведен придев/прилог у загради. Одреди га по смислу)

Моја кућа је _____ од твоје (велик).

Моја кућа је **већа** од твоје.

1. Хлеб је _____ од цигарета (јефтин).
2. Београд је _____ од Беча (мали).
3. Дејан је данас _____ од Ненада (весео).
4. Ова књига је _____ од свих које сам досад читала. (досадан).
5. Тај виц је глуп, али овај је још _____.
6. Рекли су ми да је лепа, али је још _____ него што сам очекивао.
7. Дијамант је _____ драги камен (тврд).
8. Платина је _____ племенити метал (скуп).

9. У Риму је још _____ саобраћај него у Београду (густ).
10. Твоје ципеле су _____ од мојих (стар).
11. Сарме су данас _____ него прошли пут (слан).
12. Понекад је корњача _____ од зеца (брз).
13. Купили сте _____ сијалице (јак). Сад је у соби _____ него пре.
14. Мени је _____ поред мога Илије (мило).
15. Сале се први попео на _____ планину на Балкану (висок).
16. Јуче сам се лоше осећао, али данас сам много _____.
17. Миле је _____ него икад (дебео).
18. Тај Чворовић је сигурно неки твој _____ рођак (далек).
19. Сутра ће бити још _____ него данас (топло).
20. Мој штап је _____ него твој (танак).
21. Не прави се _____ него што јеси (паметан).
22. Ово је сигурно _____ музика која се данас прави (жесток).
23. Београд значи бели град, али је то можда _____ град на свету (сив).
24. Треба да будеш _____ у себе (сигурна).
25. Ово је без сумње _____ шешир који сам икад видео (ружан).
26. Ова сланина је _____ од оне друге (мастан).
27. Кажу да су жути феферони _____ него зелени (љут).
28. Требало би да данас за ручак поједемо нешто _____ (конкретно).
29. Јелена је дрска, али је Бојана још _____.
30. С мора ћемо се сигурно вратити _____ него што смо сад (црн).
31. То је _____ земља у којој сам досад била (сиромашан).
32. Имате ли нешто _____ (ситно)?
33. Данас су банане труле, али ако их не поједете сутра ће бити још _____.
34. _____ ми је бело вино него црно (драго)з.
35. Драгана тврди да је _____ него Вања (лењ).

1. Ставите у одговарајући падеж:

Дао сам _____ (брат) поклон. Послао сам _____ (сестра) писмо. Пришао је _____ (дете). Пришао је _____ (сто). Купио сам _____ (девојка) цвеће. Идемо ка _____ (Ниш). Приближавамо

се _____ (Суботица). Окренула се према _____ (Маја и Бошко). Рекао је _____ (мајка) да мора да напусти факултет. _____ (Бора) је жао јер не може да дође на журку. _____ (моја другарица) је драго што вас је видела. Парк се налази насупрот _____ (школа). Упркос _____ (киша), отишли смо на излет. Упркос _____ (магла), авион је полетео. Отишао је на посао упркос _____ (болест). Кренула је на журку упркос _____ (главобоља).

2. Упишите одговарајући облик падежа:

Идемо у _____ (Суботица). Приближавамо се _____ (Ниш)
Прилазимо _____ (Београд). Идемо на _____ (факултет).
Путујемо у _____ (Шпанија). Путујемо ка _____ (Италија)
Ишли смо на _____ (Фрушка Гора).
Идемо у _____ (музеј свећа).

3. Упишите одговарајући облик придева и именице.

Дао сам _____ (добар друг) поклон.
Послао сам _____ (Перина сестра) писмо.
Пришао је _____ (оно дете).
Купио сам _____ (моја мајка) цвеће.
Идем ка _____ (Нови Сад).
Рекао је _____ (моја девојка) да је не волим.
_____ (она лепа девојка) је жао.
_____ (наш пријатељ, множ.) је драго што су те упознали.

4. Ставите заменицу у одговарајући падеж:

Да ли _____ (ви) недостаје породица? Позајмила _____ (ми) је књигу. Не допада _____ (он) њена хаљина. Недостаје _____ (она) дечко. _____ (он) се несвиђа то јело. _____ (ви) не волите пиво?